

Araştırma Makalesi

HAVACILIK VE DENİZCİLİKTE COVID-19 MESAJLARI: UÇUŞ VE SEYİR ROTALARINDAKİ SEMBOLİK İLETİŞİM

Serkan AYÇİL¹

ÖZ

Çalışmanın amacı, COVID-19 pandemisi sürecinde pilotlar ve kaptanlar tarafından bilinçli olarak planlanan sembolik eylemleri incelemek ve bu eylemlerin teknolojik, toplumsal, sanatsal ve iletişimsel boyutlarını ortaya koymaktır. Nitel araştırma yöntemi ve göstergebilimsel analiz tekniği kullanılarak yürütülen çalışmanın verilerine çevrim içi radar izleme platformları (Flightradar24, Marine Traffic) ve ilgili medya kuruluşlarının yayınladığı yazılı ve görsel içeriklerden erişilmiştir. Pandeminin etkisini artırdığı 2020-2021 yılları arasında radar izleme haritalarında net olarak izlenebilen sekiz farklı sembolik eylem çalışma kapsamında incelenmiştir. Araştırma bulguları, pandemi sürecinde pilot ve gemi kaptanları tarafından gökyüzü ve deniz üzerine çizilen “Stay Home”, “NHS”, “F*** COVID-19” gibi yazılar ile başparmak, büyük kalp, şırınga, yıldız ve gülümseme gibi figürlerin yalnızca rutin bir uçuş ve seyir rotasını yansıtmadığını; aynı zamanda toplumu bilgilendirme, moral desteği sağlama ve salgın sürecinde toplumsal dayanışmayı artırma işlevini taşıdığını ortaya koymuştur. Buna göre radar izleme haritalarından görülebilen bu tür anlamlı rotaların özellikle kriz dönemlerinde alternatif ve güçlü bir iletişim biçimi olarak işlev gördüğü ve medya ile iletişim çalışmalarına hem kavramsal hem de yöntemsel açıdan yeni açılımlar kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Radar İzleme Haritası, Sembolik İletişim

¹Bağımsız Araştırmacı, İstanbul PTT Başmüdürlüğü, Muhasebe ve Finans Müdürlüğü, sserkan.aycil@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3540-5548

COVID-19 MESSAGES IN AVIATION AND MARITIME: SYMBOLIC COMMUNICATION ON FLIGHT AND NAVIGATION ROUTES

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the symbolic actions deliberately planned by pilots and ship captains during the COVID-19 pandemic and to reveal the technological, social, artistic, and communicative dimensions of these actions. The study employed a qualitative research design and utilized descriptive analysis. Data were obtained from online radar-tracking platforms (Flightradar24, MarineTraffic) as well as written and visual materials published by relevant media outlets. Within the scope of the research, eight distinct symbolic actions that could be clearly observed on radar-tracking maps during the period of intensified pandemic impact (2020-2021) were analyzed. The findings indicate that inscriptions such as "Stay Home," "NHS," and "F*** COVID-19," along with figures such as a thumbs-up sign, a large heart, a syringe, a star, and a smiley face-drawn in the sky or on the sea by pilots and ship captains-did not merely reflect routine flight or maritime routes. Rather, these actions also served to inform the public, provide moral support, and foster social solidarity during the pandemic. Accordingly, it can be concluded that these meaningful routes visible on radar-tracking maps functioned as an alternative and powerful form of communication, particularly during times of crisis, and offered new conceptual and methodological insights for media and communication studies.

Keywords: COVID-19, Radar Tracking Map, Symbolic Communication

Giriş

Olası etkileri yalnızca sağlık alanıyla sınırlı kalmayan COVID-19 pandemisi, sosyal yaşamdan dünya ölçeğindeki ekonomiye varıncaya kadar birçok alanda köklü değişimlere neden olmuştur. Vaka sayısı, can kayıpları ve yayılım hızının artmasına bağlı olarak farklı ülkelerde sokağa çıkma yasağı, karantina uygulamaları ve sosyal izolasyon politikaları gibi tedbir uygulanmıştır. Alınan önleyici tedbirlere bağlı olarak, bireylerin günlük rutinleri önemli ölçüde değişmiş ve bu süreçte özellikle iletişim yöntemleri ve toplumsal dayanışma kültürü dönüşüme uğramıştır. Bu nedenle gerek bireyler gerekse kurumsal yapılar, duygu ve düşünce aktarımını gerçekleştirebilmek için farklı iletişim alternatifleri geliştirmiştir.

Pandemi, küresel ölçekte havacılık ve denizcilik sektörlerini operasyonel, ekonomik ve lojistik açıdan ciddi olarak etkilemiştir. Literatürde ise bu etkiler genellikle; seyahat kısıtlamaları, yolcu sayıları, uçuş güvenliği, kriz yönetimi, görsel tasarım, navlun, liman faaliyetleri, havayolu taşımacılığı ve gemi trafiği bağlamlarında nitel ve nicel veriler üzerinden ele alınmıştır (Kalkın, 2021, s. 54-56; Şahin & Süzen, 2023, s. 261-268). Bu bağlamda, özellikle havacılık ve denizcilikte

kullanılan GPS, AIS ve radar teknolojilerinin yalnızca takip ve yön bulma amacıyla kullanıldığı anlaşılmıştır. Söz konusu olguyu kolektif bilinç, toplumsal duygu ve sembolik mesaj iletimi çerçevesinde inceleyen herhangi bir çalışmaya ulaşılmamıştır. Bu çalışma, pandemi sürecinde toplumsal ve tekno-politik bağlamda ortaya çıkan bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Söz konusu yaklaşım, ulaşım ağlarının yalnızca lojistik bir unsur olarak görülmesinin önüne geçerek radar haritaları, uçuş ve seyir takip sistemleri gibi teknolojilerin sosyal ve kültürel bir iletişim aracı olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Bu sayede, küresel kriz dönemlerinde toplumsal dayanışma başta olmak üzere kolektif moral ve sembolik iletişim biçimlerinin analizine yönelik yeni bir perspektif kazandırmaktadır. Çalışma bu yönüyle hem havacılık ve denizcilik uygulamalarına hem de kültür, teknoloji ve toplumsal iletişim araştırmalarına disiplinler arası bir katkı sağlamaktadır.

Özellikle bu bağlamda dikkat çekici örneklerden biri havacılık ve denizcilik alanlarında gerçekleşmiştir. Bu süreçte pilot ve kaptanlar radar izleme haritalarından kolaylıkla takip edilebilen mesaj temelli eylemlerde bulunarak uçuş ve seyir rotalarına bilinçli ve planlı bir biçimde belirli semboller, figürler ve yazılı ifadeler çizmiştir. Pandemi sürecinin getirdiği katı kuralların etkisini azaltmak ve sürece eğlenceli bir görünüm kazandırmayı amaçlayan bu iletişim yöntemiyle hem insanların dikkati çekilmiş hem de duygusal, sembolik ve toplumsal mesajlar alışılmadık bir yöntemle iletilmiştir. Gökyüzüne yazılan “Stay Home, NHS ve F*** COVID-19” gibi yazıların yanı sıra başparmak yukarı, kalp ve şırınga figürü ile denizin üzerine çizilen gülümseme ve yıldız sembolleri teknolojinin sanatsal bir iletişim aracına dönüşme seyrini göstermektedir.

Çalışmanın amacı, Pandemi sürecinde pilotlar ve kaptanlar tarafından bilinçli olarak planlanan sembolik eylemleri inceleyerek bu eylemlerin teknolojik, toplumsal, sanatsal ve iletişimsel boyutlarını ortaya koymaktır. Uçuş ve seyir rotalarıyla oluşturulan figür, sembol ve yazılı ifadelerin radar izleme haritasında tespit edilmesinin ardından geliştirilen bu sıra dışı iletişim biçiminin pandemi sürecindeki

işlevi kapsamlı olarak değerlendirilmiştir. GPS teknolojisinin yalnızca yön bulma amacıyla kullanılmadığını gösteren bu çalışma, aynı zamanda bireylerin duygu düşünce ve tepkilerini ifade etme biçimi olarak kullanılabileceğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Sembolik iletişim, birey veya toplumun duygu, düşünce, tutum ve değer yargılarını doğrudan dilsel ifade kullanmak yerine imgeler, semboller ve temsiller aracılığıyla aktardıkları bir iletişim biçimidir. İletişim kuramları bağlamında semboller, yalnızca bir nesne ya da durumu temsil eden göstergeler olmanın ötesinde kültürel, toplumsal ve tarihsel bağlamlar içinde anlam kazanan yapılar olarak öne çıkmaktadır (Saussure, 1983, s. 65-70). Bu iletişim biçimi, anlamın yalnızca gönderici tarafından belirlenmediği; alıcı, bağlam ve kültürel kodlar aracılığıyla yeniden üretildiği dinamik bir süreci ifade etmektedir (Hall, 1997, s. 2).

Göstergebilim, sembolik iletişimin nasıl anlam ürettiğini inceleyen temel kavramsal çerçeveyi sunmaktadır. Ferdinand de Saussure göre bir gösterge (signifiant) ve gösterilen (signifie) olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır (Saussure, 1983, s. 65-67). Bu yaklaşıma göre bir gösterge; gösteren “biçim” ile gösterilen “anlam” arasındaki ilişkiye göre anlam kazanmaktadır. Ancak bu ilişki doğal, evrensel ve değişmez değildir (Eco, 1976, s. 158-160). Gösteren, fiziksel biçimi (ses, şekil, çizgi, yazı) gösterilen ise bu biçimin zihinde çağrıştırdığı kavramsal içeriği ifade etmektedir (Saussure, 1983, s. 65-70). Bu ilişki nedensiz ve uzlaşımsal olup toplumsal bağlama göre anlam kazanmaktadır. Bu nedenle özellikle kriz dönemlerinde semboller, yoğun duygusal yük taşıyan araçlara dönüşerek toplumsal dayanışma, umut, öfke ya da direniş gibi kolektif duyguların ifadesinde merkezi bir rol üstlenmektedir. Buna göre küresel krizler, sembolik iletişimin görünürlüğünü ve işlevini artıran kırılma anları olarak nitelendirilmektedir (Hall, 1997, s. 3-5).

Roland Barthes ise Saussure’nin bu ikili yapısını geliştirerek göstergelerin yalnızca birincil (düz anlam/denotation) değil, aynı zamanda ikincil (yan

anlam/connotation) anlam katmanlarının olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre göstergeler ideolojik, kültürel ve duygusal anlamlar üreterek mitlere dönüşebilmektedir (Barthes, 1986, s. 9-26). Bu bağlamda semboller, yalnızca “ne gösterdiği” ile değil, hangi toplumsal bağlamda, hangi duygusal iklimde ve hangi kriz anında üretildiğiyle anlam kazanmaktadır.

Pandemi gibi küresel kriz dönemleri, sembolik iletişimin yoğunlaştığı kırılma anlarıdır. Fiziksel temasın sınırlandırılması, yüz yüze iletişimin azalması ve belirsizlik ortamı bireyleri alternatif, dolaylı ve sembolik ifade biçimlerine yöneltmiştir. Bu süreçte teknolojik altyapı, işlevsel sistemler olmaktan çıkarak anlam üretim aracına dönüşmüştür. Özellikle uçuş ve seyir rotalarının radar izleme haritalarında yazı ve figürlere dönüşmesi bu teknolojik sistemin sembolik iletişim potansiyelini ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışma, havacılık ve denizcilik alanlarında GPS, AIS ve radar teknolojileri aracılığıyla oluşturulan uçuş ve seyir rotalarını birer gösterge olarak ele almakta bu göstergelerin gösteren ve gösterilen ilişkisi üzerinden hangi toplumsal, duygusal ve ideolojik ilişkileri ürettiğini incelemektedir. Bununla birlikte bu sistemlerin pandemi sürecinde işlevsel kullanım amacının ötesine geçerek sembolik anlatım üretimine imkân tanıdığı görülmüştür. Buna göre gökyüzü ve deniz yüzeyinde oluşturulan kalp, şırınga veya gülümseme figürleri yalnızca görsel şekiller (gösteren) değil pandemi bağlamında dayanışma, umut, tıbbi ilerleme ya da toplumsal kutuplaşma gibi çok katmanlı anlamlar (gösterilen) üretmektedir. Bu çalışma, sembolik iletişimi yalnızca bireysel bir ifade biçimi olarak değil kolektif duygu durumlarının, kriz söylemlerinin ve toplumsal bilinç hâllerinin teknolojik temsili olarak ele almaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmıştır. Birey ya da grupların tutumlarını, davranışlarını, yaşantılarını ve içerisinde bulundukları sosyal bağlamı derinlemesine incelemeyi amaçlayan nitel araştırma; görsel, işitsel ve yazılı metin gibi sayısal olmayan verilerle çalışan yorumlayıcı bir araştırma yöntemidir. Bu

yöntem tarih, sosyoloji, psikoloji, sağlık bilimleri ve iletişim gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Ugwu & Eze Val, 2023, s. 20-28). Nitel araştırma ayrıca, sosyal olayları ve olguları derinlemesine anlamaya yönelik bir araştırma tasarımı sunmaktadır (Creswell, 2014; Merriam & Tisdell, 2016, s. 3-20). Araştırma verileri, doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Doküman incelemesi, yazılı ve görsel materyallerin sistematik olarak gözden geçirilmesi ve analiz edilmesini içermektedir. İkincil kaynaklardan elde edilen veriler, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu yöntem, radar ve GPS üzerinde net bir biçimde izlenebilen sembolik iletişim örneklerinin belirlenmesine odaklanmaktadır.

Araştırmanın temel analiz tekniği göstergebilim analizidir. Göstergebilim görsel, yazılı ya da mekânsal göstergelerin nasıl anlam ürettiğini inceleyen, aynı zamanda imgeler, semboller ve temsiller arasındaki ilişkileri çözümlemeyi amaçlayan bir analiz yöntemidir (Eco, 1976, s. 158-159; Barthes, 1986, s. 9-26). Araştırmada kullanılan göstergebilimsel analiz, Ferdinand de Saussure'nin gösterge kuramı ve Roland Barthes'in düz anlam-yan anlam yaklaşımı temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda radar izleme haritalarında tespit edilen her bir uçuş rotası bir gösterge olarak kabul edilmiştir. Analiz sürecinde göstergeler aşağıdaki biçimde sınıflandırılmıştır:

- Gösteren: Radar haritasında ortaya çıkan kalp, şırınga ve tipografik ifadeler gibi sembolik rotalar.
- Gösterilen (düz anlam): Şeklin doğrudan temsil ettiği nesne ya da ifade biçimi.
- Gösterilen (yan anlam): Pandemi bağlamında üretilen toplumsal, duygusal ve ideolojik anlamlar.

Bu yaklaşım, sembolik eylemlerin tekil ve sabit anlamlar üretmediği aksine kriz bağlamı, kuramsal söylem ve izleyici yorumları doğrultusunda çoğul ve bağlamla ilişkili anlamlar ürettiği varsayımına dayanmaktadır. Bu bağlamda, radar izleme haritalarında ortaya çıkan figür ve yazılar birer gösterge olarak ele alınmış bu

göstergelerin içerdiği olası anlamlar ise kültürel, toplumsal ve bağlamsal çerçevede yorumlanmıştır. Bu yaklaşım, sembolik eylemlerin tek bir anlam üretmediğini, farklı izleyiciler ve toplumsal bağlamlar ekseninde çoklu yorumlara açık olduğunu varsaymaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Pandeminin etkili olduğu 2020-2021 yılları arasında radar izleme haritalarında net olarak izlenen sekiz farklı sembolik eylem, çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışma, pandemiden gerek insan transferi gerekse lojistik faaliyetler açısından en fazla etkilenen sektörler arasında yer alan havacılık ve denizcilik alanlarındaki sembolik iletişim örnekleriyle sınırlandırılmıştır.

Araştırma Soruları

- Pandemi sürecinde havacılık ve denizcilik sektörlerinde hangi sembolik iletişim biçimleri ortaya çıkmıştır?
- Uçuş ve seyir rotalarıyla oluşturulan sembolik figür ve yazılar hangi toplumsal mesajları içermektedir?
- Radar izleme haritalarında tespit edilen sembolik eylemler kamuoyunda nasıl karşılanmıştır?

Literatüre Katkısı

Bu çalışma, Pandemi sürecindeki havacılık ve denizcilik sektörlerine odaklanmaktadır. Uçuş ve seyir rotalarının radar izleme haritalarında doğrudan görsel bir çıktıya dönüşebilmesi, GPS tabanlı hareketlerin sembolik figür ve ifadeler oluşturabilecek biçimde manipüle edilebilmesi ile radar platformlarının kamuya açık doğrulanabilir veri sunması bu iki sektörün seçilmesinde belirleyici olmuştur. Bu doğrultuda, havacılık ve denizcilik alanlarında üretilen mesajların iletişim, haritalama, teknoloji temelli sanat ve toplumsal duygu aktarımı gibi konularda literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Araştırma Verileri

Araştırmanın verileri, Pandeminin etkisini artırdığı 2020-2021 yılları arasında radar izleme haritalarında net olarak izlenen sekiz farklı sembolik uçuş ve seyir rotalarından oluşmaktadır. Gerek pilot gerekse gemi kaptanları tarafından gerçekleştirilen eylemler Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya, Avustralya, Avusturya, İngiltere, İzlanda, Jamaika ve Macaristan'da meydana gelmiştir. İncelenen örnekler arasında figüratif sembollerin (başparmak yukarı, kalp, şırınga, gülümseme ve yıldız) yanı sıra yazılı ifadeler (Stay Home, NHS ve F*** COVID-19) de yer almıştır.

Tablo 1. Pandemi Sürecinde Havacılık ve Denizcilik Alanlarındaki Sembolik İletişim Örnekleri

Çalışma Alanı	Tema	Mesaj	Anlamsal İçerik
Havacılık	Stay Home “Evde Kal”	Yazılı ifade	Sosyal izolasyona dikkat çekme
	Başparmak Yukarı	Beğeni, haç figürü	Doktorlara teşekkür
	Büyük Kalp	Kalp illüstrasyonu	Dayanışma ve sevgi
	NHS	Yazılı ifade	Sağlık sistemine destek
	F*** COVID-19	Yazılı ifade	Bireysel öfke
	Şırınga	Şırınga figürü	Aşı kampanyasına destek, aşı karşıtlığına eleştiri
Denizcilik	Smile “Gülümseme”	Gülümseme figürü	Umut ve moral
	Star “Yıldız”	Beş köşeli yıldız figürü	Eğitim ve moral

Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde ilk önce Flightradar24 ve Marine Traffic gibi en bilindik radar izleme platformları üzerinden uçuş ve seyir hareketleriyle ilgili verilere ulaşılmıştır. Ardından havacılık, denizcilik ve lojistik alanlarına güvenilir veri kaynağı olarak değerlendirilen CruisesNews, LatestLY ve The Standard gibi medya kuruluşlarının röportaj ve haberleri incelenmiştir. Bu doğrultuda uçuş ve seyir rotalarını analiz etmek amacıyla açık erişimli radar haritalarından faydalanılmıştır. Türkiye’de bu yönde bir girişim bulunmadığından veri kaynağı

uluslararası veri kaynağıyla sınırlandırılmıştır. Son olarak elde edilen veriler literatür taramasıyla desteklenmiş ve bütüncül bir değerlendirme yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel araştırma geleneğine uygun olarak bu çalışmada kesin ve genellenebilir çıkarımlardan kaçınılmış, elde edilen bulgular bağlamsal ve yoruma dayalı biçimde ele alınmıştır. Bu kapsamda, radar izleme haritaları üzerinde oluşturulan figürler, semboller ve yazılı ifadeler, biçimsel özellikleri başta olmak üzere oluşum süreçleri ve içerdiği anlamlar bakımından detaylı bir biçimde çözümlenmiştir. İncelenen her bir örnek hukuki boyut, sanatsal ifade, sembolik iletişim ve toplumsal bağlam ekseninde ayrı ayrı değerlendirilerek bütüncül bir analiz sürecine tabi tutulmuştur. Analizler, literatürdeki sembolik iletişim, kriz iletişimi ve teknoloji temelli sanat yaklaşımlarıyla ilişkilendirilerek desteklenmiştir.

Bulgular

Pandemi sürecinde havacılık ve denizcilik alanlarında ortaya çıkan sembolik uçuş ve seyir rotaları, Roland Barthes'in göstergebilim yaklaşımı doğrultusunda düz anlam ve yan anlam düzeylerinde analiz edilmiştir. Radar izleme haritalarında tespit edilen her bir figür ve yazılı ifade yalnızca görsel bir çıktı olarak değil belirli bir kriz bağlamında üretilmiş çok katmanlı anlam taşıyıcıları olarak ele alınmıştır.

Gökyüzü Sanatı

Gökyüzüyle ilgili ay, bulut, galaksi, güneş ve yıldız gibi unsurları sanata konu eden yaklaşım, gökyüzü sanatı olarak tanımlanmaktadır. Bu sanat türünde gökyüzü gözlem, hayal gücü ve estetik bir anlayışla yorumlamaktadır (Çevik & Bingöl, 2019, s. 38-49). Bu bağlamda, pandeminin etkili olduğu dönemde, uçuş izni bulunan ya da bulunmayan bazı pilotlar, önceden planladıkları uçuş rotasını takip ederek gökyüzüne sanatsal tasarımlar oluşturmuştur (Flightradar24, 2025). Ortaya çıkan uygulama ise uçuş takibinin sıra dışı ve sanatsal yönünü gösterdiği için yıllar içinde yeni bir ifade biçimi gelişmiştir.

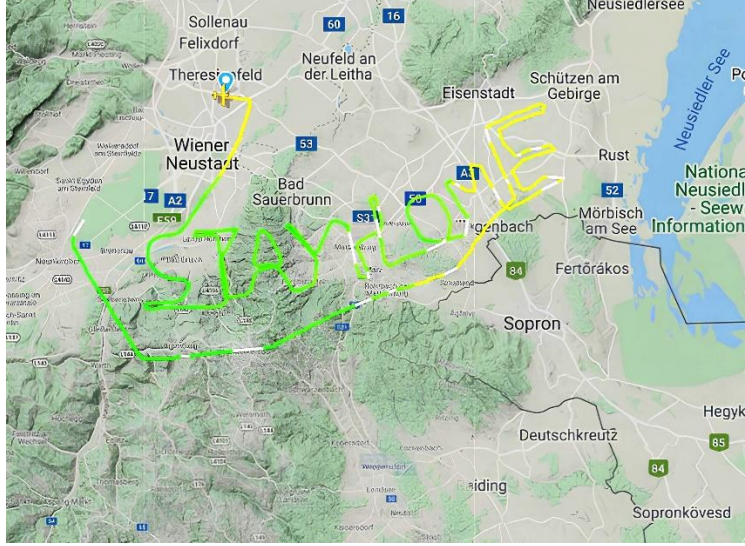
COVID-19 Stay Home “Evde Kal”

23 Mart 2020 tarihinde pandeminin hızla yayıldığı ve birçok ülkede karantina kurallarının katı bir biçimde uygulandığı bir dönemde Avusturya’da dikkat çeken bir uçuş gerçekleşmiştir. İsmi açıklanmayan ve 24 dakikalık bir uçuş gerçekleştiren bir pilot, Diamond DA40 tipi tek motorlu uçakla Wiener Neustadt kentinden havalandıktan sonra rotasından saparak gökyüzüne Stay Home “Evde Kal” ifadesini yazmış ve Graz’a iniş yapmıştır. Pandemiye dikkat çekmek ve halkı evde kalmaları konusunda bilinçlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bu sembolik eylem toplumun bazı kesimleri tarafından önemli bir girişim olarak değerlendirilmiştir. Ancak uçuşun sosyal izolasyon önlemleri ve uçuş kısıtlamalarının yürürlükte olduğu bir dönemde gerçekleştirilmiş olması toplumun diğer bir kesimi tarafından eleştiriyle karşılanmıştır. Mesajın, yayılımın durdurulması amacıyla yapılan “evde kal” çağrısının yoğunlaştığı bir ana rastlaması, olayı vatandaşlar açısından daha dikkat çekici ve anlamlı hâle getirmiştir (Coffey, 2020).

Düz anlam: Radar izleme haritasında uçuş rotasının “Stay Home” ifadesi oluşturacak biçimde planlanması.

Yan anlam: “Stay Home” ifadesi, pandemi sürecinde devletler, medya ve sağlık otoriteleri tarafından yoğun bir biçimde dolaşıma sokulan sosyal izolasyon söylemiyle örtüşmektedir. Bu tipografi yalnızca bireysel bir çağrı değil, biyopolitik bir söylemin sembolik yeniden üretimi olarak da okunabilmektedir (Foucault, 2000, s. 139-145).

Şekil 1. “Stay Home” Temalı Uçuşun Radar Verileri

Kaynak: (Coffey, 2020).

Şekil 1’de uçak pilotunun Avusturya’nın doğu bölgesinde gerçekleştirdiği uçuş sırasında izlediği rota ve radar izleme haritasındaki Stay Home “Evde Kal” ifadesi görülmektedir. Pandemi sürecinde, bireylerin evde kalmalarını teşvik etmek amacıyla bu tür mesajlar yaygın olarak kullanılmıştır. Geniş bir coğrafik alana yansıyan mesaj ise teknoloji ve havacılık olanaklarının, geleneksel iletişim yöntemlerinden daha farklı bir biçimde kullanılabileceğini ortaya koyması bakımından oldukça anlamlıdır.

Başparmak Yukarı

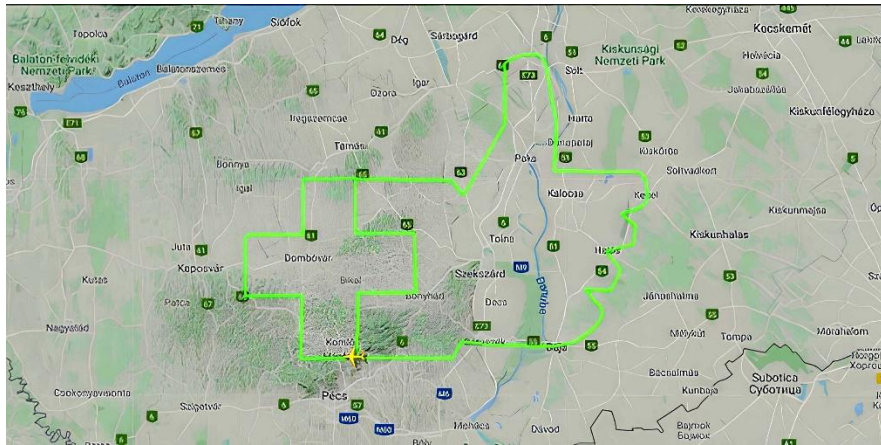
29 Mart 2020 tarihinde pandeminin hızla yayıldığı ve birçok ülkede karantina kurallarının katı bir biçimde uygulandığı bir dönemde Macaristan semalarında dikkat çeken bir uçuş gerçekleşmiştir. İsmi açıklanmayan bir pilot Magnus Fusion 212 tipi hafif ticari uçağıyla yaklaşık olarak iki saatlik bir uçuş gerçekleştirerek gökyüzüne doktorları simgeleyen haç işareti ile başparmak yukarı (beğenme) hareketini birleştiren bir figür çizmiştir. Pilot bu figürü küresel salgın sırasında

insanları kurtarmak için özveriyle çalışan sağlıkçılara ve doktorlara açık bir şükran göstergesi olarak sunmuştur (Hi-tech, 2020).

Düz anlam: Radar izleme haritasında başparmak yukarı işareti ve haç sembolünün bir arada çizilmesi.

Yan anlam: Başparmak yukarı figürü, evrensel düzeyde onay anlamı taşısa da pandemi bağlamında sağlık çalışanlarına yöneltilen şükran ve ahlaki yüceltilmenin görsel bir temsilini ifade etmektedir. Bu figür aynı zamanda sağlık çalışanlarını belirli bir meslek grubunun aktörleri olmaktan öte kriz döneminin kahramanları olarak konumlandırmaktadır.

Şekil 2. “Başparmak Yukarı” Temalı Uçuşun Radar Verileri

Kaynak: (Hi-tech, 2020).

Şekil 2’de uçuş sırasında uçağın izlediği rota ve radar izleme haritasındaki “başparmak yukarı” işareti görülmektedir. Ticari olmayan bu uçuş, uçuş takibi yapan platformlarda şaşkınlık ve hayranlık uyandırarak havacılığın iletişim odaklı olan sanatsal yönünü ortaya koymaktadır.

Büyük Kalp

Pandeninin başlamasıyla birlikte birçok ülkede tıbbi malzeme sıkıntısı başlamıştır. Çin ise bu süreçte farklı ülkelere tıbbi malzemeler ulaştırma konusunda önemli çaba sarf etmiştir. Şangay’dan İzlanda’ya 18 ton ağırlığında tıbbi malzeme taşıyan Iceland Monitor’a ait Boeing 747 tipi uçak 19 Nisan 2020 tarihinde sağlık

çalışanlarını onurlandırmak için başkent Reykjavik üzerinde büyük bir kalp çizerek Keflavik Uluslararası Havalimanı'na doğru devam etmiştir (LatestLY, 2020).

Düz anlam: Radar izleme haritasında büyük bir kalp figürü.

Yan anlam: Evrensel düzeyde sevgi ve bağlılık anlamlarını karşılayan figür pandemi bağlamında tıbbi yardımlaşma, uluslararası dayanışma ve küresel vicdan söylemlerini çağrıştıran bir mit üretmektedir. Tıbbi malzeme taşıyan bir uçağın çizdiği bu figür aynı zamanda insani yardımın duygusal bir temsilini ortaya koymaktadır.

Şekil 3. “Büyük Kalp” Temalı Uçuşun Radar Verileri

Kaynak: (LatestLY, 2020).

Şekil 3'te ICE1725 kodlu uçağın uçuş sırasında izlediği rota ve radar izleme haritasındaki büyük kalp şekli görülmektedir. Çizilen kalp temsili evrensel açıdan bağlılık, dayanışma ve sevgiyle özdeşleşen bir sembol olmakla birlikte uçuş ekibinin yüksek düzeyde koordinasyon ve navigasyon kullanma becerisine sahip olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle söz konusu uçuş yalnızca bir hava gösterisi değil aynı zamanda topluma iletilmek istenen duygusal ve anlam yüklü bir mesaj olarak değerlendirilmektedir.

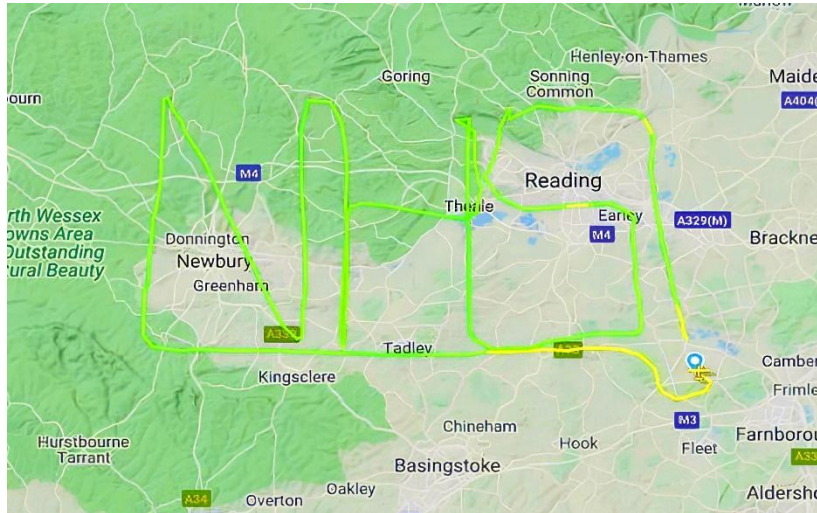
NHS “National Health Service”

25 Nisan 2020 tarihinde pandeminin etkili olduğu ve karantina kurallarının etkin olarak uygulandığı sırada, sivil havacılık tarafından eğlence amaçlı uçuşlara kısıtlamalar getirilmiştir. Fakat bu sırada bir pilot Reims-Cessna F150 tipi bir uçakla kayıtlı uçuş rotasından havalanarak gökyüzünde seyrettiği sırada koronavirüsle mücadele eden sağlık çalışanlarına moral vermek ve onları onurlandırmak amacıyla rotasından saparak gökyüzüne İngiltere'nin Ulusal Sağlık Hizmeti'ni simgeleyen "NHS" kısaltılmasını yazdıktan sonra yoluna devam etmiştir. Pilotun sergilediği bu davranış, toplumun belirli kesimleri tarafından ilgi ve takdirle karşılanırken olayı karantina kurallarının açık bir ihlali olarak gören değerlendiren diğer bir kesim tarafından ise sert bir biçimde eleştirilmiştir. Yalnızca hayati durumlar için uçuşa izin verilen bir dönemde gerçekleştirilen bu uçuş, kural ihlali olarak değerlendirilmiş ve pilot hakkında çok sayıda şikâyet kaydının oluşturulmasına neden olmuştur. Yaşanan gelişmeler üzerine sivil havacılık otoriteleri, pilot hakkında karantina kurallarını ihlal ettiği gerekçesiyle resmî inceleme başlatmıştır (The Standard, 2020).

Düz anlam: Radar izleme haritasında NHS yazılı uçuş rotası.

Yan anlam: NHS ifadesi İngiltere özelinde ulusal sağlık sisteminin kolektif bir gurur ve direniş simgesine dönüştüğünü göstermektedir. Barthesçi perspektiften bakıldığında bu ifade, sağlık sistemini teknik bir kurum olmaktan çıkararak ulusal kimliğin ahlaki temsiline dönüştürmektedir.

Şekil 4. "NHS" Temalı Uçuşun Radar Verileri

Kaynak: (The Standard, 2020).

Şekil 4'te uçak pilotunun uçuş sırasında izlediği rota ve radar izleme haritasındaki "NHS" ifadesi görülmektedir. Uçuş bölgesi İngiltere'nin güneyindeki Newburg, Thatcham, Reading ve çevresindeki bölgeleri kapsamaktadır. Harflerin harita üzerindeki konumlarına bakıldığında, "N" harfinin Newbury civarında, "H" harfinin Tadley ile Theale arasında, "S" harfinin ise Reading yönünde olduğu anlaşılmaktadır.

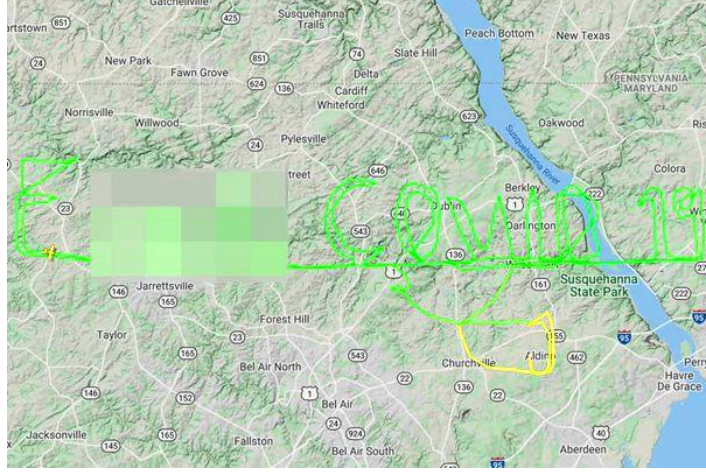
F* COVID-19**

Pandeminin başlamasının ardından 30 Nisan 2020 tarihinde, 19 yaşındaki üniversite öğrencisi Greggor Hines, karantina kurallarını ihlal ederek babasına ait uçakla havalanarak bir tur attıktan sonra gökyüzüne "F*** COVID-19" yazmıştır. ABD'nin Maryland eyaleti yakınlarındaki Baltimore semalarında gece vakti gerçekleşen bu uçuş yaklaşık 1 saat 17 dakika sürmüştür. Pandemiden öfkelenen pilot, uçağa yeni takılan pusulayı test etme bahanesiyle uçuşa geçtiğini ve hissettiklerini mesaja dönüştürdüğünü aktarmıştır. Teknolojinin bireysel ifade biçimine nasıl aracılık ettiğini gösteren bu olay, pandemi sürecinin gençler üzerinde oluşturduğu duygusal ve psikolojik etkilerin boyutunu ortaya koymaktadır (Hanson, 2020).

Düz anlam: Radar izleme haritasında küfür içeren yazılı ifade.

Yan anlam: Bu ifade Barthes'in karşı-mit kavramı çerçevesinde okunabilmektedir. Bu söylem pandeminin disiplin, sabır ve itaat duygusuna karşı bireysel bir öfke ve isyanın dışavurumu olarak ortaya çıkmıştır. Pandeminin gençler üzerindeki etkisini görünür kılan bu ifade aynı zamanda teknolojinin protesto ve duygusal boşaltım aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Şekil 5. “F* COVID-19” Temalı Uçuşun Radar Verileri**

Kaynak: (Hanson, 2020).

Şekil 5’te uçak pilotunun gerçekleştirdiği uçuş sırasında izlediği rota ve radar izleme haritasında “F*** COVID-19” yazacak biçimde planlanmış manevra görülmektedir. Uçuş rotasının iğnenin ucundan başladığı görülmekte olup pilotun, evrensel bir sembol olan şırınga aracılığıyla topluma aşı olmaları konusunda açık bir çağrı yaptığı anlaşılmaktadır. Başarılı bir biçimde gerçekleşen bu uçuş, teknolojinin, sanatsal ve toplumsal mesaj iletimi için kullanılabileceğini göstermesi açısından oldukça önemli bir örnek olarak ortaya çıkmıştır. Harita üzerinde yeşil renkle net biçimde izlenen rota Susquehanna State Park ve çevresini içermektedir. Sıradan bir rota takibinden çok daha fazlasını ifade eden bu görsel performans hem pandeminin küresel ölçekte bıraktığı etkiyi yansıtmakta hem de teknolojinin toplumsal ve sanatsal açıdan dolaylı bir mesaj iletmeye aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

COVID-19 Aşı Kampanyası “Şırınga”

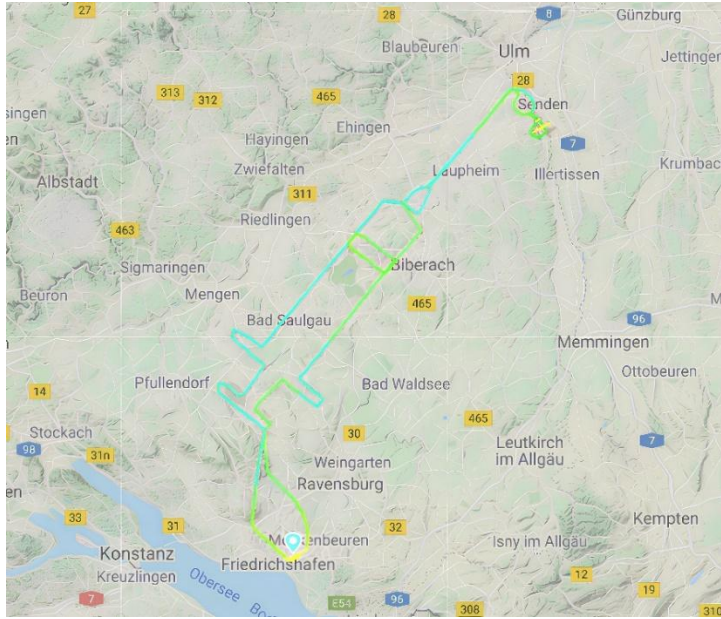
Aşı kampanyalarının başlamasının ardından 23 Aralık 2020 tarihinde, 20 yaşındaki Alman pilot Samy Kramer yaşanan bu gelişmeyi simgesel olarak kutlamak amacıyla Diamond DA-20 Katana tipi bir uçakla 1 saat 44 dakika havada kalarak 200 kilometrelik bir uçuş gerçekleştirmiştir. Almanya’nın güneyindeki Friedrichshafen’den havalanan uçağın izlediği rota, radar izleme haritasında 70 kilometre uzunluğunda bir şırınga olarak görülmektedir. Başarılı bir biçimde

gerçekleşen bu uçuş, aşı kampanyasına dikkat çeken sembolik bir mesaj niteliği taşımaktadır. Radar görüntüsünün sosyal medyada paylaşılmasıyla birlikte olay geniş yankı uyandırmıştır. Pilot, gerçekleştirdiği bu sembolik uçuş sayesinde hem aşı karşıtlığına eleştirel bir yaklaşım getirerek aşı olmayan bireyleri düşünmeye teşvik etmiş hem de pandemiden ciddi bir biçimde etkilenen havacılık sektörüne moral vermiştir (Petchenik, 2020; Flightradar24, 2025).

Düz anlam: Radar izleme haritasında şırınga figürü.

Yan anlam: Çok katmanlı bir anlam üreten şırınga figürü, bir yandan bilim, tıbbi ilerleme ve umut göstergesi olarak okunurken diğer yandan pandemi sürecinde ortaya çıkan aşı karşıtlığı ve toplumsal kutuplaşmaya dair eleştirel bir gönderme içermektedir.

Şekil 6. Aşı Kampanyası “Şırınga” Temalı Uçuşun Radar Verileri

Kaynak: (Petchenik, 2020).

Şekil 6’da uçak pilotunun gerçekleştirdiği uçuş sırasında izlediği rota ve radar izleme haritasındaki şırınga figürü net biçimde görülmektedir. Buna göre, uçuş rotasının Konstanz Gölü yakınlarından başlayıp iğnenin uç kısmını takip ederek Ravensburg’un kuzeyinde tamamlandığı anlaşılmaktadır. İzlenen bu rota sayesinde pilotun, evrensel bir sembol olan şırınga aracılığıyla topluma aşı olmaları konusunda

açık bir çağrıda bulunduğu düşünülmektedir. Başarılı bir biçimde gerçekleşen bu uçuş, teknolojinin yalnızca işlevsel bir yönünün olmadığını, aynı zamanda sanatsal ve toplumsal mesaj iletimi açısından da oldukça güçlü bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Deniz Sanatı

Deniz, deniz yolculuğu, deniz canlıları, deniz araçları, gemiler ve deniz yaşamıyla ilgili temaları işleyerek denizle bağlantılı insan deneyimlerini fotoğraf, resim, film ve heykel gibi görsel sanat disiplinleri aracılığıyla betimleyen sanat, deniz sanatı olarak tanımlanmaktadır (Gallery, 2014; Whittaker, 2023, s. 2-5). Bu bağlamda, pandeminin etkili olduğu dönemde, seyir izni bulunan bazı gemi kaptanları, önceden planladıkları seyir rotalarını takip ederek deniz üzerinde sanatsal tasarımlar oluşturmuştur. Bu doğrultuda ortaya çıkan uygulamayla birlikte radar izleme haritasında sıra dışı ve sanatsal yönüyle öne çıkan yeni bir ifade biçimi gelişmiştir.

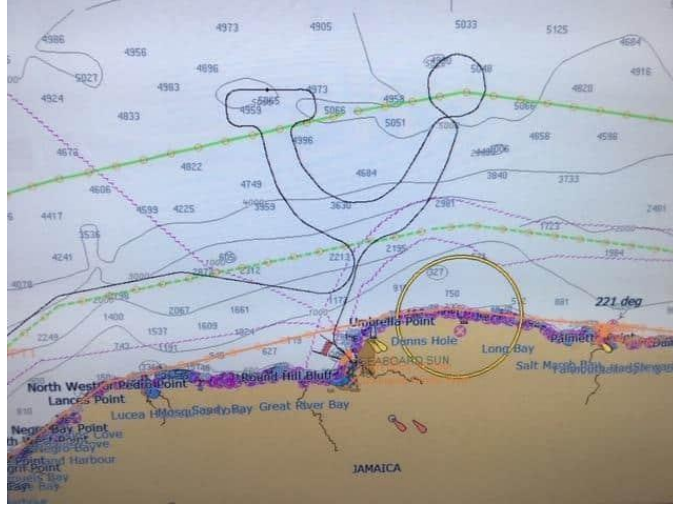
Smile “Gülümseme”

Pandemi nedeniyle gemi seferlerinin durdurulmasının ardından 20 Mart 2020 tarihinde, 2074 yolcu kapasiteli Marella Discovery 2 adlı yolcu gemisi insanlar umut ve dayanışma mesajı vermek amacıyla çeşitli manevralar gerçekleştirerek demir attığı Jamaika’nın Montego Körfezi’nden ayrılmıştır. Radar takip haritası üzerinden yapılan kontrollerde kaptan Jason Ikiadis ve çalışma ekibinin yüksekliği 12, genişliği ise 16 deniz mili olan simgesel bir Smile “Gülümseme” figürü çizerek duygusal bir veda gerçekleştirdiği anlaşılmıştır. Pandemi sürecinde insanların evlerine kapanarak mutsuzlaştığını fark eden kaptan hem müşterilerinin hem de mürettebatın yüzünü güldürmek amacıyla böyle bir girişimde bulunduğunu ifade etmiştir. Çizilen gülümseme figürünün yalnızca teknik bir seyir manevra olmadığı aynı zamanda insanların moralini yükselten etkili bir motivasyon kaynağı olduğu vurgulanmıştır (CruisesNews, 2020; Moody, 2020).

Düz anlam: Radar izleme haritasında gülümseyen yüz figürü.

Yan anlam: Gülümseme figürü, pandemi sürecinde moral ve umut ihtiyacına cevap veren bir sembol olarak okunabilmektedir. Barthesçi perspektiften bakıldığında bu ifade, krizin ortaya çıkardığı karamsarlığı geçici olarak pasif eden iyimserlik miti üretmektedir.

Şekil 7. Smile “Gülümseme” Temalı Seyrin Radar Verileri

Kaynak: (CruisesNews, 2020).

Şekil 7’de manevra sırasında yolcu gemisinin izlediği rota ve radar izleme haritasındaki smile “gülümseme” figürü görülmektedir. Denizcilik haritasında Jamaika’nın Lucea, Monbay, Montego ve Negril gibi tanınmış kıyı kentleri ile birlikte deniz derinliği, seyir rotası ve derinlik konturlarına (izohipsler) ait unsurlar yer almaktadır. Deniz üzerinde ise insansı formda bir gülümseme figürü dikkat çekmektedir. Oluşturulan gülümseme figürü sıradan bir uygulamanın ürünü olmayıp mizahi bir yaklaşım ya da dikkat çeken bir sembolizm olarak değerlendirilmektedir.

Star “Yıldız”

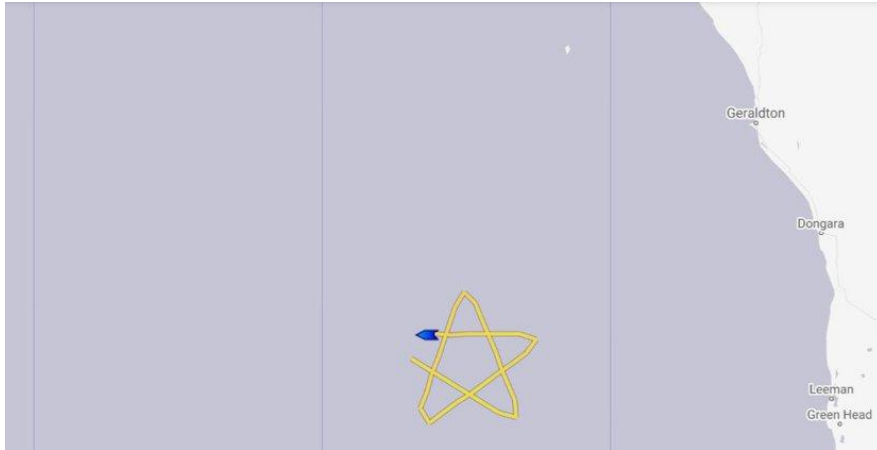
Pandemi sürecinde Batı Avustralya’daki salgın vakalarının yaklaşık %40’ını gemi yolcuları ve onlara temas edenler oluşturmaktaydı. Bu nedenle, süreci kontrol altına almak isteyen eyalet yönetimi, gemi trafiğini durdurmak amacıyla çeşitli

önlemler ve çalışmalar başlatmıştır. Salgın etkisinin giderek arttığı 15 Nisan 2020 tarihinde, dünyanın en büyük özel konut gemilerinden biri olan *MS The World* Batı Avustralya'nın Geraldton açıklarında çeşitli manevralar çizerek alışılmışın dışında bir seyir rotası izlemiştir. Kamuoyunda merak uyandıran bu sıra dışı manevra hakkında yetkililer; mürettebata seyir eğitimi vermek, süreci eğlenceli hâle getirmek ve minimum alanda maksimum mesafe kat etmek amacıyla beş köşeli yıldız biçiminde bir rota izlendiğini açıklamıştır (The West Australian, 2020).

Düz anlam: Radar izleme haritasında beş köşeli yıldız figürü.

Yan anlam: Düzen, disiplin ve profesyonellik kavramlarını çağrıştıran yıldız figürü, pandemi sürecinde normalliğin ve kurumsal sürekliliğin sembolik temsiline işaret etmektedir.

Şekil 8. Star “Yıldız” Temalı Seyrin Radar Verileri

Kaynak: (The West Australian, 2020).

Şekil 8’de manevra sırasında yolcu gemisinin izlediği rota ve radar izleme haritasındaki beş köşeli yıldız figürü görülmektedir. Haritada Avustralya’nın batı kıyıları yer almakta olup geminin yaptığı manevra sarı renkli rota çizgisiyle gösterilmiştir. Sanatsal ve mizahi bir yaklaşıma göre tasarlanan bu çizim, GPS teknolojisinin yalnızca konum belirleme aracı olarak değil aynı zamanda estetik bir iletişim aracı olarak da kullanılabileceğini ortaya koymuştur.

Tartışma ve Sonuç

Bulgular, uçuş ve seyir rotalarıyla oluşturulan sembollerin Barthes'in tanımladığı biçimde düz anlamın ötesine geçerek kriz bağlamında mitler üreten ideolojik göstergeler hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Bu dönemde kimi pilot ve kaptanlar tarafından uçuş ve seyir rotaları bilinçli olarak anlam yüklü sembol (başparmak yukarı, kalp, şırınga, gülümseme, yıldız) ve yazılar (Stay Home, NHS, F*** COVID-19) oluşturacak biçimde planlanmıştır. Buna göre pilot ve kaptanların gidilecek rotayı minnettarlık, anma, onurlandırma ve toplumsal dayanışma gibi anlamları taşıyacak biçimde planlaması teknolojinin sosyal bir iletişim aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Bu tür uçuşlar yalnızca teknik bir başarı olarak değil aynı zamanda toplumsal sorumluluk taşıyan sanatsal bir ifade biçimi olarak da değerlendirilebilmektedir.

Gökyüzü ve deniz üzerindeki rotalar aracılığıyla oluşturulan figür, sembol ve yazılar, pandeminin getirdiği zor koşullara rağmen gerek evde kalan gerekse çalışmak durumunda kalan bireylerin motivasyonunu artırıcı bir işlev görmüştür. Bu süreçte özellikle topluma birlik, sağlık çalışanlarına ise çokça destek mesajları verilmiştir. Bunun yanı sıra iyi niyetli bir girişim olsa da eylemlerin bir kısmı karantina kurallarının ihlali olarak değerlendirildiğinden tartışmalara neden olmuştur. Farklı ülkelerdeki bu tür eylemleri toplumun bazı kesimleri hoşgörüyü karşılarken Birleşik Krallık'taki Ulusal Sağlık Hizmeti'ne "NHS" atıfta bulunan örneğin ise hukuki yaptırımları olmuştur.

Göstergebilimsel açıdan bakıldığında, bu figürlerin anlamı yalnızca çizilen şekillerle sınırlı değildir. Örneğin kalp figürü, evrensel düzeyde sevgi ve dayanışma ile ilişkilendirilse de pandemi bağlamında bu figür, sağlık çalışanlarına destek ve kolektif şükran duygusunu çağrıştırmaktadır. Benzer biçimde şırınga figürü, bir yandan tıbbi müdahaleyi temsil ederken diğer yandan aşı tartışmaları üzerinden toplumsal ayrışmalara işaret eden çok katmanlı bir anlam üretmektedir.

Pandemi sürecinde duygusal ifade, farkındalık oluşturma ve toplumsal dayanışma gibi amaçlarla gerçekleşen sembolik eylemler, uçuş ve seyir rotalarının toplumsal bir iletişim aracına dönüşebileceğini göstermiştir. Radar izleme haritalarından görülebilen bu tür rotaların özellikle kriz dönemlerinde alternatif bir iletişim biçimi olarak işlev görebileceği bulgusu, teknolojinin sanatsal ve sembolik bir iletişim aracı olarak kullanımına ilişkin medya ve iletişim alanına önemli katkılar sunmaktadır. Bu durum kriz iletişimi, toplumsal farkındalık ve alternatif mesaj iletimi açısından yeni bir perspektif ortaya koymakla birlikte gelecekte alternatif iletişim stratejilerinin geliştirilmesi, sembolik mesajların görünürlüğünün artırılması ve teknoloji ile sanatın kesişiminde yeni iletişim uygulamalarının çoğaltılması yönünde potansiyel taşımaktadır. İlerleyen süreçte, bu tür sembolik eylemlerin kamuoyu üzerindeki psikolojik ve toplumsal etkilerini ölçmeye yönelik nicel analizler yapılması ve kriz dönemlerinde alternatif iletişim yöntemlerinin stratejik kullanımına ilişkin çalışmaların geliştirilmesi önerilmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, pandemi sürecinde ortaya çıkan sembolik iletişim örneklerinin medya ve iletişim çalışmalarına hem kavramsal hem de yöntemsel açıdan yeni açılımlar kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Extended Abstract

The aim of this study is to examine the symbolic actions deliberately planned by pilots and captains during the COVID-19 pandemic and to reveal their technological, social, artistic, and communicative dimensions. This unusual form of communication, developed after visual elements such as shapes, figures, and symbols created by flight and navigation routes, as well as written text and expressions, were detected on the radar tracking map, was comprehensively evaluated for its function during the pandemic.

Data for the study, conducted using a qualitative research method, was compiled from online radar tracking platforms and sources published by relevant media organizations. The data obtained were evaluated using semiotic analysis

methods, considering its artistic, social, technological, and communicative dimensions. In this context, appropriate answers were sought for the questions developed to understand the research process.

- What forms of symbolic communication emerged in the aviation and maritime sectors during the pandemic?
- What social messages do the symbolic figures and texts created by flight and navigation routes convey?
- How were the symbolic actions identified on the radar tracking maps received by the public?

The research data was obtained from secondary sources. Accordingly, eight different symbolic actions clearly observed on radar tracking maps between 2020 and 2021, when the pandemic intensified, were examined within the scope of the study. The actions performed by both pilots and ship captains occurred in different countries. The examples examined included figurative symbols (thumbs up, heart, syringe, smile, and star) as well as written expressions (Stay Home, NHS, and F*** COVID-19).

During the data collection process, we first accessed flight and navigation data through well-known radar tracking platforms such as Flightradar24 and Marine Traffic. We then examined interviews and news reports from media organizations such as CruisesNews, LatestLY, and The Standard. In this context, open-access radar maps were used to analyze flight and navigation routes. Finally, the obtained data were supported by a literature review. The data obtained during the research process was analyzed within the framework of descriptive analysis. In this context, the figures, symbols, and written expressions created on the radar tracking map, their formation processes, and their inherent meanings, as well as their formal characteristics, were analyzed in detail by the maintainer. Each example examined

was individually evaluated and comprehensively analyzed in terms of legal dimensions, artistic expression, symbolic communication, and social context.

Research findings have revealed that the texts such as “Stay Home,” “NHS,” and “F*** COVID-19” and figures such as thumbs, large hearts, syringes, stars, and smiles drawn on the sky and sea by pilots and ship captains during the pandemic not only reflect a routine flight and navigation route, but also serve to inform the public, provide moral support, and increase social solidarity during the pandemic.

Examples of symbolic communication in aviation and maritime during the pandemic revealed that radar tracking maps can go beyond being technical tools and can be used to convey emotions and thoughts. During this period, some pilots and captains intentionally planned flight and navigation routes to create meaningful symbols and text. Accordingly, the pilots and captains' planning of the route to be followed demonstrates that technology can be used as a social communication tool. Such flights can be considered not only a technical achievement but also a form of artistic expression bearing social responsibility.

Symbolic actions undertaken during the pandemic for purposes such as emotional expression, awareness-raising, and social solidarity have demonstrated that flight and navigation routes can become a means of social communication. Therefore, it has been concluded that such routes, which can be seen from radar tracking maps, can function as an alternative form of communication, especially in times of crisis.

Keywords: COVID-19, Radar Tracking Map, Sky Art, Symbolic Communication

Kaynakça

- Barthes, R. (1986). *Elements of Semiology*. New York: Eleventh Printing.
- Coffey, H. (2020). *Pilot writes 'stay home' in the sky using flight path*. 12.09.2025 tarihinde <https://www.independent.co.uk/travel/news-and-advice/pilot-stay-home-flight-path-coronavirus-message-sky-austria-a9418261.html> adresinden alındı
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. SAGE Publications.
- CruisesNews. (2020). *El Marella Discovery 2 dibuja la sonrisa de TUI en el mar*. 17.08.2025 tarihinde <https://www.cruisesnews.es/2020/03/20/el-marella-discovery-2-dibuja-la-sonrisa-de-tui-en-el-mar/> adresinden alındı
- Çevik, N., & Bingöl, M. (2019). Çağdaş sanatta gökyüzü suretlerinin kozmik yansımaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*(23), 33-57.
- Eco, U. (1976). *A Theory of Semiotics*. Bloomington: Indiana University Press.
- Flightradar24. (2025). *Sky art*. 14.09.2025 tarihinde <https://www.flightradar24.com/blog/tag/sky-art/> adresinden alındı
- Foucault, M. (2000). *Power: Essential works of Foucault 1954–1984*. (J. D. Faubion, Dü., & R. Hurley, Çev.) Modern Classics.
- Gallery, J. H. (2014). *Ship to Shore: Art and the Lure of the Sea*. 14.09.2025 tarihinde [https://www.southampton.ac.uk/assets/imported/transforms/content-block/UsefulDownloads_Download/A4416EEEF59C4F39A4D6A7BB152FEC3A/Ship-to-shore_exhibition_information\[1\].pdf](https://www.southampton.ac.uk/assets/imported/transforms/content-block/UsefulDownloads_Download/A4416EEEF59C4F39A4D6A7BB152FEC3A/Ship-to-shore_exhibition_information[1].pdf) adresinden alındı
- Hall, S. (1997). *The Work of Representation. Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (s. 1-13). içinde London: SAGE Publications.
- Hanson, L. (2020). *A 19-Yr-Old Pilot Wrote 'Fuck COVID-19' With His Flight Path & We Must Bow To The Prince*. 02.09.2025 tarihinde <https://www.pedestrian.tv/news/us-pilot-flight-path-fuck-covid/> adresinden alındı
- Hi-tech. (2020). *Большой лайк в небе: неизвестный летчик нашел способ отблагодарить врачей*. 20.07.2025 tarihinde https://hi-tech.mail.ru/news/48420-like_v_nebe/ adresinden alındı

- Kalkın, G. (2021). COVID-19 ve Havacılık Sektörünün Geleceği: Havacılık Yönetimi Kapsamında. *Journal of Aviation*, 53-63.
- LatestLY. (2020). *Icelandair Flight Honours Medical Workers by Drawing a Big Heart Over The Capital's Sky While Bringing in Supplies From China (View Pic)*. 11.08.2025 tarihinde <https://www.latestly.com/social-viral/icelandair-flight-honours-medical-workers-by-drawing-a-big-heart-over-the-capitals-sky-while-bringing-in-supplies-from-china-view-pic-1695836.html> adresinden alındı
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Moody, M. (2020). *Coronavirus: Marella Discovery 2 shares a smile of support*. 11.08.2025 tarihinde <https://www.cruisetradenews.com/coronavirus-marella-discovery-2-marella-cruises/> adresinden alındı
- Petchenik, L. (2020). *Pilot draws syringe in the sky to celebrate COVID-19 vaccine*. 23.06.2025 tarihinde <https://www.flightradar24.com/blog/flight-tracking-news/special-aircraft-tracking/pilot-draws-syringe-in-the-sky-to-celebrate-covid-19-vaccine/> adresinden alındı
- Saussure, F. (1983). *Course in general linguistics*. (C. Bally, A. Sechehaye, Dü, A. Riedlinger, & R. Harris, Çev.) London: Duckworth.
- Şahin, Z., & Süzen, E. (2023). COVID-19 döneminde havacılıkta stratejik yönetim. *Akademik Hassasiyetler*, 260-282.
- The Standard. (2020). *Pilot sparks complaints for breaching lockdown after spelling 'NHS' with flightpath*. 22.09.2025 tarihinde <https://www.standard.co.uk/news/uk/pilot-spells-nhs-in-sky-complaints-lockdown-coronavirus-a4426221.html> adresinden alındı
- The West Australian. (2020). *The World cruise ship explains star-shaped navigation course off WA's Mid West*. 16.08.2025 tarihinde <https://thewest.com.au/travel/cruising/the-world-cruise-ship-explains-star-shaped-navigation-course-off-was-mid-west-ng-b881519824z> adresinden alındı
- Ugwu, C. N., & Eze Val, H. U. (2023). Qualitative Research. *Idosr Journal of Computer And Applied Sciences*, 8(1), 20-35.

Whittaker, G. R. (2023). Creatively connecting science, society and the sea: A mini-review of academic literature focusing on artscience collaborations and the ocean. *Front. Mar. Sci*(10), 1-6. doi:<https://doi.org/10.3389/fmars.2023.1234776>

Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

ÇALIŞMANIN ETİK İZİN BELGELERİ

Söz konusu bu çalışmada etik kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel insan ve hayvanlar üzerinde bir çalışma olmadığından dolayı etik kurul onayı aranmamıştır.